

egy független oroszbarát Magyarország legyen a szomszédjuk. Természetesen ennek a Magyarországnak be kell kapcsolódnia a közép-európai népek életébe, és fel kell hagynia minden revizionista törekvéssel. Legfőbb feladatunk, hogy a magyar kisebbségek jogait biztosítani tudjuk.

Ami azt az aggodalmát illeti, hogy az egységpolitika csak átmeneti, erre vonatkozólag semmiféle támpontom nincs. Ez éppen úgy lehet igaz, mint nem.

Nem osztom azt a nézetét, hogy én külön pártot alapítsak. Sokkal jobban tudom a nemzet ügyét szolgálni, ha pártokon feletti maradok. Ezenkívül az ilyen pártalapítás azzal a veszéllyel járna, hogy a reakciós polgárság ebbe a pártba kapaszkodna, amint hogy 1918-ban is a Károlyi-pártot annyira elárasztották a reakciósook, hogy nekem kellett volna kilépnem a Károlyi-pártból. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy meg akarom akadályozni az ilyenfajta megmozdulásokat, de én magam nem kívánok ebben szerepet vállalni.

Ha reálisan nézzük a dolgokat, be kell látnunk, hogy Magyarország egy kis parányi ország, és vagy ki tud termelni egy olyan nemzeti létet, amely haladó szellemű és megbízható az oroszok részére, és akkor független, szabad maradhat, vagy pedig a reakció éppen a függetlenség és egyéb jelszavak hangoztatásán keresztül érvényre jut, s akkor elsöprik, s valóban szovjetizálnak bennünket. A lengyel példa is mutatja, hogy az oroszok mindaddig nem engednek, amíg nem látják biztosítva magukat. Amíg a legkisebb veszélye fenforog annak, hogy egy lengyel, magyar vagy egyéb pufferállamot akarnak kiépíteni ellenük, nem hajlandók a függetlenséget megadni. Ezt Mikolajczyk¹ is belátta, és bekapcsolódott a lengyel politikába. Így megvan a lehetősége annak, hogy urak maradjanak a saját portájukon.

A világért sem akarom ezzel azt mondani, hogy fel kell áldozni az angolszász kapcsolatokat, már csak azért sem, mert a legfontosabb az, hogy az angolszászok és az oroszok megegyezzenek, s továbbra is együttesen intézzék a világ ügyeit. Nem szabad az egyiket a másik ellen kijátszani.

Örülök, hogy cikkem tetszett, és remélem, hogy hamarosan hosszabban írhatok megint.

Addig is melegen, barátsággal üdvözli

PIL 704. f. 129. ó. e. (másodpéldány). Közli: KMVÍ II. 197-198.

¹ Lengyel néppárti politikus, 1943-45 között a londoni lengyel emigráns kormány elnöke, 1945-ben hazatért, és a koalíciós kormány tagja lett, majd 1947-ben Nyugatra menekült.

100. KÁROLYI MIHÁLY LESZNAI ANNÁHOZ

(London, 1945. július 11.)

Kedves Máli,

Sietek válaszolni, mert el tudom képzelni, hogy mennyire várja az értesítéseimet.¹ Sajnos csak nagyon bizonytalan dolgokat tudok mondani. Először is mindjárt azzal kell kezdenem, hogy a hazautazásom még teljesen bizonytalan. Igaz ugyan, hogy Budapest megválasztott az Ideiglenes Magyar Nemzetgyűlés képviselőjének, és ez nagy elégtétel volt a számomra, de ennek ellenére mind a mai napig egyetlenegy sor írást sem kaptam hazulról. Sem a kormány, sem a politikusok nem írtak, a hivatalos meghívásról nem is beszélve. A hazai újságokban azt olvastam, hogy május elsejére hazavártak, néhány cikket is átvették, de kapcsolatom még nincs. Mindent egybevetve várakozó állapotban vagyok.

Ami hozzátartozóit illeti, jellemzésül csak annyit mondhatok, hogy mi is csak most kaptunk hírt arról, hogy anyósom és sógornőim megvannak. Tudom, milyen nyomasztó ez a bizonytalanság, és nagyon szeretnék segíteni, de ebben a pillanatban nincs lehetőségem rá. Hatvany Lajostól hallom, hogy Irén nővéréről semmi hír nem jött. Sógora, Hirsch Albert 1944. október 22-én a Linz melletti koncentrációs táborban meghalt.² Erről a pesti lapok hírt adtak. Hatvany Krisztáról is aggasztó hírek érkeztek. Állítólag Franciaországban az életét veszítette.

Igazán nem tudom, hogy mit tanácsoljak. A Vöröskereszt már kezd rendszeresen hírt adni. Ezenkívül esetleg megkereshetné Listowel Judit grófnőt (született Márffy Judit) London, 16 Chester Row, S. W. 1, aki összeköttetésben áll a budapesti angol komisszióval. Meg kell azonban jegyezni, sőt határozottan kérem, hogy levelében *semmi esetre sem hivatkozzon rám*, mert ő évek óta ellenkező politikai vizeken evez. Én őt nem ismerem, és nem is akarom megismerni.³ Férjétől, Earl Listoweltől, aki szocialista, elvált, s a két embernek semmi köze sincs egymáshoz. Sajnos Menczer Béla⁴ (8 Regents Park, N. W. 1.) és Dániel Arnold (Cambridge) politikailag jó lábbon vannak vele, s így esetleg közvetíthetnék kérését. Oszkár tudtommal levelezik velük. Én, bármennyire is szeretnék segíteni, politikai okokból ezt nem tehetem meg.

Természetesen mondanom sem kell, hogy számíthat reám, s amennyiben mégis hamarosan hazamennék, mindent el fogok követni, hogy hozzátartozói hollétét felkutasam. Ez azonban egyelőre a ködös távolban van.

Örömmel hallottam, hogy fiai sikeresen elhelyezkedtek az amerikai életben, és hogy Gyuri már meg is házasodott. Amit Oszkár Andrisról írt, őszinte örömmel töltött el.

Mint tudja, Oszkárral állandóan levelezem, s ha nem is tudok vele mindenben egyetérteni, ez nem változtat nagy és mély barátságunkon. Ma is őt tartom az emigráció legkiválóbb emberének.

Feleségem sajnos nincs jól. Régi tüdőbaja kiújult, s kénytelen volt hónapokig szanatóriumban ápoltatni magát. Judith leányom, aki francia állampolgár, a megszálló francia csapatokkal Németországban van. Éva leányomnak pedig, aki Mrs. Bayley lett, két kislánya van: Caja és Ilona.

Feleségem külön megkért, hogy tolmácsoljam legmelegebb üdvözlését. Maradok őszinte tisztelettel és barátsággal

PIL 704. f. 129. ó. e. (másodpéldány)

¹ Lesznai Anna arra kérte Károlyit, ha hazatér, tudja meg mi történt első házasságából származó fiával és más rokonaival. Hazatérése hírére Károlyi számos hasonló levelet kapott Nyugaton élő magyaroktól.

² Az említettek Lesznai Annának is rokonai, levelében róluk is érdeklődött.

³ Márffy-Mantuano Judit politikai okokból sohasem volt kapcsolatban Károlyiékkel, az idők változása azonban arra készítette, hogy néhány héttel előbb levelet írjon Károlyinének, értesítse a vele jó viszonyban levő nővérei hollyétéről, s kvázi felajánlotta a velük való levelezés felvételére angol kapcsolatait. Károlyiné azonban annyira nem akart M. Judittal vagy más hasonló „reakcióssal” nexusba kerülni, hogy udvarias levélben lemondott a további információkról.

⁴ Menczer Béla publicista, 1923-ban illegális szervezkedésben való részvétele miatt el kellett hagynia Magyarországot, a húszas évek második felében Párizsban egy ideig Károlyi titkára volt. 1934-től Londonban az emigráns etióp császár, majd a háború alatt De Gaulle tanácsadója. 1949-1953 között vendégtanárra spanyol egyetemeken, több politológiai és történetfilozófiai könyvet írt. Fiatal korában a baloldallal állt közel, későbbi írásaiiban a katolikus-konzervatív világnézet dominál.